

Özür diliyor ve geri dönüyoruz!

"Bildiğimiz ve henüz varlığından haberdar olmadığımız tüm canlı ve cansızlar, bir bağlantılı bütün olarak, o bütüne uyum göster(e)meyenleri içinden atıp yenilerini üretmek için yeni dengeler oluşturur. Bu süreçte, bütünün herhangi bir ögesinin görmezden gelinilecek her hakkı, o varlıkla etkileşim halindeki diğerlerince yeni bir denge kurulana kadar diğer varlıklardan -orantısız da olabilecek ölçülerde- tazmin edilir."

Tazmin Yasası adı verilebilecek yukarıdaki satırlar, varlığımızı sürdürdüğümüz çevre konusundaki en yol gösterici ilkedir denilebilir.

İnsan türü olarak geliştire geldiğimiz uygarlık, diğer paydaş türlerin haklarını çeşitli ölçülerde çiğneme pahasına, kendi türümüzün geleceğini de sonlandırabilme koyduğu "*ödenmesi gereken faturalar*" *Tazmin Yasası* uyarınca bizlerce -iklim krizi olarak adlandırılan- formlar ve onların sosyal ve ekonomik yansımaları olarak ödenmeye başlanmış; geri kalan bölümü ise gelecek nesillerimizin hesaplarına miras olarak şimdiden yazılmıştır.

Gelinen yol ayrımındaki açmaz, kendini yenileyebilirlik sınırını kimi alanlarda aşmış *doğa bütünü*'nün geriye döndürülebilmesi yolunda, uygarlık ölçütü olarak tanımladığımız hangi öğelerden ne ölçülerde vazgeçilebileceği; ayrıca da bu sürecin herhangi bir pazarlığa kapalı olduğu katı gerçeğine, bu öğeleri koruma amacıyla direnecek olanların nasıl caydırılabileceğidir. *Olmak ya da olmamak noktası* bu açmazda saklı görünüyor.

Şimdi, avcı-toplayıcı sürdürülebilir geçmişimizden çok uzaklarda; toplu kuşkusuzluklarla peşine takılıp geldiğimiz konfor bağımlılıkları ve onları kutsayan ideolojilerimizle derin bir yalnızlık ve hayal kırıklığı içindeyiz.

Bu karabasandan çıkış var mıdır? *Tazmin Yasası*'nı bir şekilde atlatmak mümkün müdür? Belki; en azından daha ödenebilir faturalarla, ama bu defa *sürekli büyüme* ezberimizi terkedip *kontrollü küçülme* yoluna girmek; sonra da Roma Kulübü'nün önerdiği nüfus azaltma ya da benzer tepeden inme yöntemlerle değil, büyük kitlelerin bilinçli tercihlerini harekete geçirebilecek bir *Sosyal Tohumlama* paradigmasının *Birleşik Aklimız* yardımıyla uygulanması şartıyla mümkün olabilir.

Söz konusu paradigma değişimini harekete geçirecek *Sosyal Tohumlama* ve *Birleşik Akıl* kavramları'nın önünü kesebilecek engel, *sürekli büyüme* ezberi ve onun uyuşturuculuğunu sağlayarak kitlelerin bilinçli tercihlerini saptıran çok uluslu firmalar ve *sözde gönüllü örgütlenmeler*, dev birer magnet gibi toplumların karşı durma enerjilerini emip, birer propaganda makinesi gibi mevcut ölüm yürüyüşünde birer kolaylaştırıcı rolü oynuyorlar.

Yeni paradigma, her birinin tepesinde küçük birer tanrıçık oturan derin hiyerarşili, toplumların küçük gönüllü katkılarını soğurup kendini sürdüren örgütlenmelere değil, "*kendini yenileyebilir yaşam*" misyonuna katkı verebileceğini taahhüt edip bunu gerçekleştiren herkesin eşit ağırlıkla yer aldığı, *zaman-coğrafya-dil* gibi bariyerleri aşabilen *ağ örgütlenmelerine* dayalı olmalıdır.

Bu ağ oluşturacak olanların yalnızca insan türünden oluşması, beraberinde yine bugün içine düşülen açmazın sürmesine yol açacağı için, doğayı oluşturan canlılar, cansızlar ve bunların kültürlerinden oluşan bütünün birer insan temsilcisinin de bu ağ içinde bulunmaları kaçınılmazdır. Bu gerçekliğin farkında olan kimi toplumlar, bazı türlere *non-human person* (*insan olmayan kişi*) kimliğini yasal olarak tanıırken, bazıları daha ileri giderek yönetim kurullarına birer *doğa temsilcisi* atamaya başlamışlardır.

İnsan dışı türlerin haklarının sağlıklı şekilde temsil edilebilmesi için bizler, onların ihtiyaçlarını, bizlere olan bakış açılarını, yaşadıkları habitatları daha fazla öğrenmeyi ve bu bilgileri kitlelere yaymayı; bilim ile sıradan insanlık arasındaki kopukluğu gidererek onları korumayı, abartılmış bir mevzuat fetişizmine boğulmuş kazanç kapısı olmaktan çıkarmak istiyoruz. Nitekim günümüzde uzay hakkında bildiklerimiz okyanus dip ekosistemleri üzerine bildiklerimizin kat kat üzerindedir. Benimsenmesi önerilen model budur.

Bir ağın işlevlerini iyi yapabilmesi için gereken *“temel ahlak ilkesi”*, *“etkileşim kuralı”* ve *“sorun çözümede kullanılacak akıl”* olarak önerilebilecek olanlar ise, *“zarar verme”*, *“farklılıklar arası protokollar”* ve *“ağ aklı”*dır.

Türümüzün biricikliğine ve sonsuz sayıdaki varlığın insana -yok olmaları ya da sömürülmeleri pahasına- hizmet için var edildiğine inandırılmış olarak buraya kadar geldik ve şimdi yanlış sapaktan girdiğimizi, ancak *“dışımızda olduklarına inandıklarımızla birlikte”* bir bütün olarak anlam taşıdığımızı fark ediyoruz.

Hepsinden özür diliyor ve geri dönüyoruz. Onlardan özür dilerken, biz özür dileyenlerin nerelerde yanlış olduğumuzu; bu yanlışların tarihsel süreçlerini irdeleyeceğimize ve kendi dışındakileri yok etmeyen yeni yaşantıların nasıl şekillendirileceğinin *kendini çoğaltıcı tohumlarını* sunmaya da söz veriyoruz.